

KI-notat nr.: 27/2009 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Sagtjønna Energiverk AS/ Sagtjønna kraftverk		
Fylke/kommune:	Sør-Trøndelag/Åfjord		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	<i>Øystein Grundt</i>
Saksbehandler:	Tale Helen Seldal	Sign.:	<i>Tale Seldal</i>
Dato:	25 MAR 2009		
Vår ref.:	NVE 200703262-17 ki/thse		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til regulering av Sagtjønna og bygging av Sagtjønna kraftverk i Åfjord kommune, Sør-Trøndelag fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Uttalelser til søknaden	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	9
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	11
NVEs vurdering	16
NVEs konklusjon	18

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av kraftverk i Ommundalsbekken i Åfjord kommune i Sør-Trøndelag.

Utbyggingsområdet er et sidevassdrag til Storelva som ligger ved kysten like ved grenden Gilde i Stordalen. Det omsøkte prosjektet vil utnytte et fall på 257 meter mellom kote 287 og 30 og gi en årlig produksjon på ca. 0,45 GWh. Planene omfatter regulering av Sagtjønna med 3 m og etablering av inntak, rørgate og kraftstasjon.

Åfjord kommune er positive til tiltaket under forutsetning av at tiltaket sikres for å unngå fallulykker, at det slippes minstevannføring hele året og at sår og skader i terrenget repareres på best mulig måte. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag anbefaler at det ikke gis konsesjon til utbyggingen. Dette begrunnes med at den planlagte reguleringen vil forringe produksjonsforholdene for bekkeørret i vatnet og dessuten endre landskapsbildet betydelig i sommerhalvåret. Samtidig påpekes det at utbyggingsprisen ligger svært høyt, og en utbygging synes ikke å ligge innenfor en økonomisk ramme som vil kunne forsvare tapet av dokumenterte naturverdier. Sør-Trøndelag fylkeskommune skriver at Stordalselvas status som regionalt viktig friluftsområde i FRIDA-registeret ikke bør forringes som følge av en ev. utbygging av Sagtjønna. Fylkeskommunen viser til landskapsinngrepene ved den planlagte

reguleringen i tillegg til høye utbyggingskostnader, og mener at prosjektet synes å koste mer enn man får igjen i form av produksjon av kraft. De vurderer at det er relativt liten risiko for at tiltaket skal komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner, men minner om den generelle aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminneloven § 8. Sametinget har ingen spesielle merknader til planforslaget, men minner om at det dersom skulle komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående jf. kulturminneloven § 8, annet ledd. Reindriftsforvaltningen Nord- Trøndelag og Fosen Reinbeitedistrikt mener at Sagtjønna ikke bør reguleres pga. tap av noe beiteområde, tap av flytt- og trekkvei for reinen og fare for forulykking pga. dårlig is. De peker ellers på at rørgaten må tildekkes i sin helhet og at det må det bygges et gjerde dersom det i ettertid skulle vise seg at rein kommer inn på innmark som følge av tiltaket.

Tiltaket vil føre til en midlere produksjon på ca. 0,45 GWh/år fornybar kraft. Om lag halvparten av dette skal gå til bruk på eget nett. Tiltaket fører til inngrep i et område som er registrert i FRIDA-registret som regionalt viktig friluftsområde. Området rundt Sagtjønna er også benyttet til klasseturer og fellesutfarer av grendeskolen. Den planlagte reguleringen vil etter NVEs syn bety en vesentlig forringelse av området som landskapselement og medføre ulemper for friluftslivet. Videre vil den lokale stammen av bekkeørret i Sagtjønna bli negativt påvirket. NVE vektlegger også de negative følgene for reinnæringen ved en regulering av Sagtjønna på vinterstid.

Fordelen ved prosjektet er etter vårt syn av begrenset verdi. Krav om avbøtende tiltak vil etter vårt syn ikke oppveie ulempene i tilstrekkelig grad samtidig som nytteverdien i et allerede marginalt prosjekt reduseres ytterligere i forhold til omsøkt.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser mener NVE at fordelene og nytten av tiltaket ikke overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dette gjør at kravet i vannressursloven § 25 ikke er oppfylt, og NVE avslår med dette Sagtjønna Energiverks søknad om å få bygge Sagtjønna kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt en søknad fra Sagtjønna Energiverk, datert 15.2.2007, om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge et kraftverk i Ommunddalsbekken i Åfjord kommune.

Det er også søkt om tillatelse etter energiloven til bygging og drift av kraftstasjonen med tilhørende anlegg, og etter forurensningsloven til gjennomføring av tiltaket.

Sagtjønna kraftverk vil utnytte tilsiget fra et felt på 0,6 km² i et 257 m høyt fall mellom kote 287 og kote 30. Kraftverket er beregnet til å produsere 0,45 GWh i et midlere år, fordelt på 0,2 GWh sommerproduksjon og 0,25 GWh vinterproduksjon. Det er planlagt å slippe minstevannføring lik alminnelig lavvannføring på 2 l/s om sommeren og ingen om vinteren. Med en oppgitt utbyggingskostnad på 2,47 mill. kr gir dette en utbyggingspris på 5,48 kr/kWh. Kostnadene er basert på 2006-priser.

Utdrag fra søknaden:

»

2.1. Hoveddata kraftverket

Nedbørfelt (km ²)	0,6
Middelvannføring v/inntak (l/s)	28,8
Alminnelig lavvannføring (l/s)	2
Minstevannføring - sommer	2
Inntak på kote	287-290
Avløp på kote	30
Brutto fallhøyde (m)	257-260
Midlere energiekvivalent kWh/m ³	0,65
Slukeevne, maks. (m ³ /s)	0,040
Slukeevne, min. (m ³ /s)	0,005
Tilløpsrør, diameter (mm)	250
Tunnel, tverrsnitt (m ²)	
Tilløpsrør, lengde (m)	1250
Installert effekt, maks. (kW)	80
Bruktid (t/år)	7500
Magasinvolum mill. m ³	0,24
HRV	290
LRV	287
Produksjon, vinter (GWh) (1/10 – 30/4)	0,252
Produksjon, sommer (GWh) (1/5 – 30/9)	0,198
Produksjon, årlig middel (GWh)	0,450
Utbyggingskostnad (mill.kr)	2,47
Utbyggingspris (kr/kWh)	5,48

Elektriske anlegg

Generator	Ytelse MVA	Spennning kV
	0,080	0,690
Transformator	Ytelse MVA	Omsetning kV
	0,080	0,690/22
	0,080	22/230
Kraftlinjer	lengde	Nominell spenning kV
	Ca. 1450 m	22

»

Uttalelser til søknaden

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Åfjord kommune fattet følgende vedtak i planutvalget den 17.10.2007:

"Åfjord kommune, ved Det faste planutvalget er positiv til det initiativ som er tatt og har ingen merknader til bygging av Sagtjønna kraftverk, utført i henhold til beskrivelse i søknad. Dette med forbehold om følgende:

- Deler av anlegg som kan representere fare for fallulykker, spesielt demning, blir tilstrekkelig sikret mot uønsket adkomst, og at*
- minstevannføring opprettholdes hele året, samt at*
- det forutsettes at sår og skader påført terrenget repareres på best mulig måte.*

Vedtaket var enstemmig."

Videre refereres fra saksutredningen:

"(...) Vurdering:

I søknaden er vist til at planområdet er lite brukt til ferdsel, fiske og friluftsliv. Det er likevel registrert at grendaskolen av og til benytter Sagtjønna som utfartssted for klasseturer og fellesutfarter. Rektor ved By skole sier på forespørsel, at dette er et av flere nærområder som brukes til utfarter i skolens regi. Det vises ellers til at en fortsatt bruk av området vil avhenge noe av resultatet av inngrepet. Rektor viser til at de har andre alternativer for utflukter i detteområdet, bl.a. Litjvatnet på Rømma, og at de ikke har noen innsigelser til at Sagtjønna blir regulert, og at de vil ta dette til etterretning.

Kommunen har generelt anbefalt en minstevannføring i regulerte vassdrag for å opprettholde dyre- og plantemiljøet langs vassdraget i størst mulig grad. Det er i søknaden foreslått ca. 2 l/s, som er forholdsvis ubetydelig, selv om vannmengden ved tilsig vil øke noe nedstrøms vassdraget. Bekken er likevel ganske liten og ligger i forholdsvis ulendt terreng (også gjennom steinur), og har derfor ikke samme allmenne interesse. Kommunen har såleis ingen vesentlige merknader til foreslått minstevannføring, men den bør fortrinnsvis skje fast hele året for å opprettholde det biologiske mangfoldet på best mulig måte, også vinters tid.

Reguleringen av Sagtjønna vil medføre at det gis et noe negativt synsinntrykk av vatnet. Det synes likevel å være prisen å betale for etablering av slike små kraftverk. Bortsett fra dette vil tiltaket være positivt sett ut i fra bebudet kraftkrise i Midt-Norge, der alle monner drar.

Tiltaket vil, ut i fra det en kan se, ikke avstedkomme de helt store problemer med hensyn til brukerinteressene i berørt anleggsområde. Tilsvarende ei heller for flora og dyreliv, som vil bli mest forstyrret under anleggsperioden. Det er i søknadens punkt 4, om avbøtende tiltak, vist til at gyteplasser for fisken skal ivaretas ved at en sørger for at fisken kan gå opp i småbekkene ved alle reguleringsnivå i Sagtjønna, noe som anses positivt.

Terrenget vil etter anleggsarbeidet, på sikt, gro til igjen. Det forutsettes likevel at sår og skader i terrenget blir reparert på best mulig vis i anleggsperioden, eventuelt også med iplantning av stedlige vekster. Det forutsettes også at konstruksjoner og anlegg sikres mot fare for mulige fallulykker, spesielt med tanke på den forholdsvis høye demningen.

Søknaden er ellers diskutert med sektorsjef, som ikke har vesentlige innvendinger til tiltaket. Det forutsettes at reindriftsnæringen får fremme sitt syn til søknaden, da dette området i kommuneplanen er vist som viktig reindriftsområde."

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler i brev av 4.10.2007:

"(...) Kraftverket er utredet gjennom MIKRAST-prosjektet. Ut over dette foreligger det ingen feltundersøkelser med tanke på å avklare konkrete miljøverdier. På bakgrunn av ulike forhold er søknaden gått til konsesjonsbehandling.

(...) Fylkesmannens vurdering

Ommundalsbekken og Kvennelva ikke underlagt noen form for vern, og det foreligger ikke noe arealvern i prosjektets umiddelbare nærområde. I henhold til kommuneplanens arealdel ligger kraftverksområdet i LNF- sone. Stordalselva har for øvrig status som nasjonalt laksevassdrag.

I henhold til Fylkesmannens rapporter om trua arter i kommunen (1999), er det ikke registrert rødlistearter i nedbørfeltet til Ommundalsbekken. Det er imidlertid registrert både smålom og storlom i høyereliggende vatn i kommunen, og Sagtjønna kan i så måte ha et potensial som hekkebiotop. Planområdet nedre deler har et til dels tett vegetasjonsbelte med blant annet tettvokste bregner og forskjellige mosetyper, jfr. bilder vedlagt søknaden. Det er ikke gjennomført egne registreringer av biologisk mangfold i planområdet, heller ikke MIKRAST-befaring, og verneverdien av den nordvendte bekkedalen må derfor sies å være noe uavklart. Da vannføringen i bekken til tider blir så liten at den forsvinner i steinbunnen, er det imidlertid lite som tyder på at det eksisterer fossesprøytlokaliteter på strekningen.

Det blir opplyst at Sagtjønna har en ørretbestand, som tidligere har vært av god kvalitet. Det gis ikke opplysninger om dybdeforhold, men på bakgrunn av terrenget omkring, blir det antatt at tjønna har betydelige grunne partier. En regulering på 3 meter er uansett et betydelig inngrep, og det må påregnes at produksjonsgrunnlaget for fisk vil bli vesentlig redusert. Det blir for øvrig opplyst at gytebekkene skal ivaretas, slik at fisk kan gå opp ved alle reguleringsnivå.

Ommundalsbekken ned til samløpet med Kvennelva er uten fiskeinteresser. Ca. 1 km av Kvennelva betegnes som lakseførende, da det kan gå opp fisk fra Stordalselva. Kvennelva vil imidlertid bli lite påvirket av reguleringen.

Det er påvist både elg, rådyr og hjort i området, og det utøves noe storviltjakt av grunneierne selv. Et hjortevilttrekk krysser Sagelva umiddelbart nedstrøms samløpet med Ommundalsbekken. Området som helhet vil neppe bli berørt ut over en viss påvirkning i anleggsperioden.

Det foregår reinbeite i området, og særlig rundt Sagtjønna. Det er uklart hvordan beitingen vil bli påvirket, men oppdemmingen av tjønna antas i så måte å få liten betydning. Det er videre uklart hvordan reguleringen vil kunne føre til periodevis usikker is. Rørtraseen vil til en viss grad kunne fungere som ledevei for rein før det skjer tilgroing.

Det vil ikke bli behov for ny veietaablering, da eksisterende skogsbilvei og en noe opparbeidet traktorvei vil bli benyttet. Traktorveien stopper et par hundre meter fra Sagtjønna, slik at selve reguleringen av tjønna per definisjon ikke vil endre vesentlig på omfanget av inngrepsfrie naturområder. Minste driftsvannføring er 5 l/s, mens alminnelig lavvannføring er satt til 2 l/s. Dette må opprettholdes som minstevannføring, noe som innebærer at kraftverket må stoppe kjøringen når vannføringen underskrider 7 m³/s (Feil? : 7 l/s, NVE anmerkn).

Fylkesmannen kan ikke se at utbyggingen vil medføre utslipp som kan føre til endringer av vannkvaliteten i vassdraget. En eventuell utbygging behøver derfor ingen særskilt tillatelse i henhold til forurensningsloven.

Konklusjon

En utbygging av vassdraget innebærer en omfattende regulering av Sagtjønna, noe som vil forringe produksjonsforholdene i vatnet, og dessuten endre landskapsbildet betydelig i sommerhalvåret.

Fylkesmannen stiller seg i utgangspunktet negativ til etablering av små kraftverk som innebærer betydelige naturinngrep. I dette tilfellet ligger utbyggingsprisen svært høyt, og en utbygging synes ikke å ligge innenfor en forsvarlig økonomisk ramme som vil kunne forsvare tapet av dokumenterte naturverdier. Fylkesmannen finner på denne bakgrunn å anbefale at det ikke gis konsesjonstillatelse til utbyggingen.

Dersom det blir gitt konsesjon, må det tas hensyn til følgende forhold:

- Det skal slippes en minstevannføring til Ommundalsbekken som minst tilsvarer alminnelig lavvannføring.*
- Regulanten skal kunne pålegges fysiske tiltak for å regulere gyteforholdene i tilløpsbekkene til Sagtjønna."*

Sør-Trøndelag fylkeskommune har to uttalelser i denne saken, en før og en etter befaring. Nedenfor refereres fra brev av 17.9.2007:

"(...) Så vidt vi kan se ut fra kulturminneregisteret er det ikke registrert automatisk fredete kulturminner i det aktuelle området. Ut fra de vurderinger som ble gjort under den innledende befaringen vurderer vi det slik at det vil være relativt liten risiko for at tiltaket skal komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Vi har da ingen spesielle merknader til den aktuelle saken, men tillater oss likevel å minne om den generelle aktsomhets- og meldeplikten etter Kulturminnelovens § 8. Dersom det under arbeidet i marka skulle komme fram noe spesielt som kan være spor etter eldre utnyttelse av utmarka, ber vi om at arbeidet blir stanset og at Sør-Trøndelag fylkeskommune blir varslet. Denne anmodningen må formidles til de som skal foreta de konkrete arbeidene i marka.

Brev av 18.6.2008:

Etter sluttbefaring 05.06.08 i Sagtjønna i Åfford kommune så ønsker Sør-Trøndelag Fylkeskommune å komme med tilleggsuttalelse.

Friluftsliv

Det omsøkte tiltaket er ikke i direkte kontakt med noen registreringer i FRIDA-registeret. Sagtjønna er imidlertid tilknyttet Stordalselva som er satt av som et regionalt viktig friluftsområde i FRIDA. Stordalselva har status som nasjonalt viktig laksevassdrag, og tiltak i sidevassdrag bør også vurderes med henblikk på hovedvassdragets status. Stordalselvas status som regionalt viktig friluftsområde bør derfor ikke forringes som følge av en ev. utbygging av Sagtjønna.

Søknaden omfatter også regulering av vannmagasinet. Landskapet rundt en ev. reguleringsdam vil derfor påvirkes som følge av dette. Når tiltaket har en relativt høy utbyggingskostnad i tillegg til å påføre naturen og landskapet inngrep gjennom regulering for å oppnå bedre

økonomi i prosjektet så synes det å koste mer enn man får igjen gjennom strøm levert til sluttbruker som i dette tilfellet er grunneiere som er involvert i prosjektet. Et ev. tiltak bør derfor så langt som mulig søke å minske de negative visuelle konsekvensene av en slik regulering.

Kulturminner

Som vi har uttalt tidligere så kan vi ikke se ut fra kulturminneregisteret at det er registrert automatisk fredete kulturminner i det aktuelle området. Ut fra de vurderinger som ble gjort under den innledende befaringen vurderer vi det slik at det vil være relativt liten risiko for at tiltaket skal komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Vi har da ingen spesielle merknader til den aktuelle saken hva aut. fredete kulturminner angår, men tillater oss likevel å minne om den generelle aktsomhets- og meldeplikten etter Kulturminnelovens § 8. Dersom det under arbeidet i marka skulle komme fram noe spesielt som kan være spor etter eldre utnyttelse av utmarka, ber vi om at arbeidet blir stanset og at Sør-Trøndelag fylkeskommune blir varslet. Denne anmodningen må formidles til de som skal foreta de konkrete arbeidene i marka.

Sametinget uttaler i brev av 13.9.2007

"(...) Etter vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.

Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Denne oppregningen er heller på ingen måte uttømmende. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. 3 og 6.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Nord-Trøndelag fylkeskommune.

Reindriftsforvaltningen uttaler i brev av 24.9.2007:

"Det omsøkte tiltaket blir liggende innenfor beiteområde til Fosen reinbeitedistrikt og vi har sendt over saken til distriktet og bedt om deres vurdering. Vi mottok den 18.9.2007 en uttalelse fra Fosen reinbeitedistrikt v/Leif Arne Jåma. Uttalelsen er i sin helhet vedlagt brevet.

Det aktuelle planområdet ved Sagtjønna og nærliggende område, blir i dag benyttet som høst og vinterbeite. I forbindelse med det planlagte kraftverket og rørtrasé, kan en ikke se at det blir noe tap av beiteareal av betydning.

Sagtjønna blir brukt som trekk og flyttelei på isen når reinen forflytter seg til og fra Gildesfjellet som ligger vest av tjønna. Topografien tilsier også at den islagte tjønna er enklest å benytte som flyttelei i dette området.

Reinbeitedistriktet viser i sin uttalelse til at en eventuell regulering på 3 meter vil føre til at noe av reinbeitet bli ødelagt. Videre kan isforholdene bli endret slik at manuell flytting over tjønna ikke blir mulig. Videre vil reinens frivillige trekk over tjønna bli hindret og i verste fall kan rein forulykke pga. ustabile isforhold. Fra reinbeitedistriktets side ser en med bekymring på at rørgaten ikke er tenkt tildekket de første 15-20 meterne nedenfor inntaksdammen. Dette på grunn av at grøfta kan fungere som en dyrefelle. Anleggsveien /rørgatetraseen opp til inntaksdammen kan føre til at den blir en ledevei for reinen, da den følger veier og oppkjørte løyper lett.

Det går tydelig fram av reinbeitedistriktets uttalelse at det ikke er ønskelig at Sagtjønna blir regulert med 3 meter, men at en utbygging av vassdraget uten regulering er akseptabelt. Videre bør rørgata i sin helhet tildekkes. Skulle det i ettertid vise seg at anleggsveien/rørgatetraseen fører til at rein trekker ned på innmark, må det bygges et gjerde.

Det er ønskelig fra Fosen reinbeitedistrikt at det blir foretatt befaringsplanområdene hvor de berørte parter blir invitert.

Det kan se ut som om mulige problemer knyttet til ustabile isforhold på Sagtjønna etter en regulering, ikke er tillagt tilstrekkelig vekt i konsesjonssøknaden. Det vises her til at reinbeitedistriktet bruker tjønna under flytting til og fra Gildesfjellet. Den alternative utbyggingsløsningen der Sagtjønna ikke reguleres bør derfor foretrekkes.

Reindriftsagronomen er enig i forslaget fra Fosen reinbeitedistrikt om at Sagtjønna ikke reguleres og at tidligere beskrevet rørgate tildekkes i sin helhet. Skulle det i ettertid vise seg at rein kommer inn på innmark, må det bygges et gjerde. Vi ber om at NVE i sin behandling imøteser disse kravene positivt.

På grunn av tidsnød velger reindriftsagronomen å oversende en administrativ uttalelse. Saken blir lagt fram for områdestyret sitt møte den 3. oktober 2007. Dersom områdestyret har ytterligere merknader, vil disse bli oversendt."

Fosen Reinbeitedistrikt uttaler i brev av 12.9.2007:

"Det planlagte kraftverket vil bli liggende innenfor Fosen Reinbeitedistrikt sine distriktsgrenser.

I det aktuelle planområdet ved Sagtjønna og nærliggende omegn, så blir dette området pr i dag benyttet som høst og vinterbeite. Beitet her er godt, og det er lite snø i området vinterstid. Større flokker av rein kan oppholde seg her over lengre tidsrom av gangen, likevel om området er forholdsvis begrenset.

I forbindelse med det planlagte kraftstasjonsbygning og rørtrasé, kan vi ikke se at det blir noe tap av beite av betydning. Det er ingen flyttelei for rein, og det er ikke kjent at rein selv i større grad trekker over bekken, nedenfor planlagte regulering-/inntaksdam.

Når det gjelder Sagtjønna, så blir den brukt som trekk og flyttelei på isen om vinteren. Det er når rein forflytter seg til og fra Gildesfjellet som ligger i vest av tjønna, at isen blir benyttet. Topografien nord og sørvest av tjønna tilsier at isen er enklest å benytte som flyttelei til og fra Gildesfjellet.

Ved en eventuell regulering av Sagtjønna på 3 meter, så vil noe reinbeite bli ødelagt, særlig tangen som ligger i sørvestre del av tjønna. Videre så kan isforholdene vinters tid bli endret slik at manuell flytting over tjønna ikke er mulig. Det er i tidsrom med større nedbørsmengder av regn at isen flyter opp og blir "landløs" at problemene vil vise seg. Videre kan isen få variabel

tykkelse under tilfrysing ved forskjellig nivå på vannspeilet, som igjen kan skape farlige situasjoner med stedvis usikker is. Dårlig is foran betongdammer pga. at dammen reflekterer solvarme er og kjent, men vi antar at dette problemet vil bli mindre her, da dammen er tenkt plastret med naturstein.

Av dokumentene som er vedlagt i søknaden kan det forstås som at rørgaten ikke er tenkt tildekket de første 15-20 meter nedenfor inntaksdam, kun lagt i grøft. Om dette blir tilfellet er det bekymringsfullt, da det kan føre til at grøfta fungerer som en dyrefelle.

Anleggsveien/rørgatetraseen opp til inntaksdammen kan føre til at den fungerer som ledevei for rein. I forbindelse med bygging av dam og senere inspeksjonsturer, vil det bli betydeligere mer trafikk på strekningen enn hva som er hittil. Rein følger veier og oppkjørte løyper lett. Derfor kan det skje i tider med lite eller ingen snø på dyrka marka i Stordalen at rein finner veien dit pga. anleggsveien/rørgatetraseen.

På bakgrunn av disse opplysninger er det ikke ønskelig fra Fosen RBD at Sagtjønna blir regulert med 3 meter. En utbygging av vassdraget uten regulering av Sagtjønna er akseptabelt. Videre bør rørgata i sin helhet tildekkes, og viser seg at anleggsveien/rørgatetraseen ettertid fører til at rein trekker ned til innmark, må det bygges et gjerde, som hindrer rein i å oppsøke dyrket mark. Det er og ønskelig fra Fosen RBD at det blir foretatt en befaringsplan i planområdet hvor de berørte parter blir invitert.

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 18.1.2008 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"(...) Sametinget og Sør-Trøndelag fylkeskommune

En har ingen spesielle kommentarer til uttalelsene. En er kjent med den plikt en har til stans i arbeidet, og om å melde fra dersom en under gravearbeid skulle treffe på ting eller gjenstander som kan være verneverdi eller kommer inn under begrepet "automatiske fredede kulturminner"

Reindriftsforvaltningen

Det går fram av høringsuttalelsen at saken er oversendt til Fosen reinbeitedistrikt og bedt om en uttalelse derfra. Det opplyses at denne uttalelsen er vedlagt Reindriftsforvaltningens uttalelse, men av ukjent årsak (sannsynligvis en glipp) er dette brevet ikke blitt sendt med til søker for kommentar. Dette er av mindre betydning, da en antar at hovedpunktene i distriktets brev er medtatt i forvaltningens uttalelse.

Dessverre kommer det ikke klart frem av konsesjonssøknaden at tilløpsrøret skal tildekkes og grøft graves igjen også de første 15-20 meterne nedstrøms dammen. Denne "glipp" vil en sterkt beklage. Det en i søknaden forsøkte å få frem, var at på denne strekningen må røra sprenges ned i fjell.

Reindriftsforvaltningen påpeker at det ikke er ønskelig med en regulering av Sagtjønna på 3 meter, men at en utbygging uten regulering kan aksepteres. Dette på grunn av at Sagtjønna benyttes som trekk- og flyttelei for rein som oppholder seg på Gildesfjellet. Noe tap av beiteareal av betydning vil ikke en regulering av tjønna medføre.

Det er vel kjent at isforholdene er mer ustabil i regulerte vann enn i uregulerte vann, slik at en kan anta at dette også vil skje her. I et kyststrøk som dette er, så har det etter hvert blitt langt mellom de vintre der en har hatt stabile isforhold på vannene i midtre og ytre deler av

kommune. Klimaendringene som vi allerede ser og som vi vet vil komme vil nok ha en langt større innvirkning på isforholdene i tjønna, enn en eventuell regulering.

Uten at en skal påberope seg noen fagkunnskap om rein, så har en det inntrykk av at rein meget sjelden forulykker pga. av ustabile isforhold. Det virker som den har et viss instinkt for når det er trygt å gå på is. Sagtjønna utgjør dessuten en liten del av Gildefjellet så en mener at det skal være gode muligheter for rein å passere utenom, spesielt på tjønna's østre side.

Reindriftsforvaltningen påpeker videre at anleggsvei/rørtrasé vil kunne bli ledevei for reinen og således kan komme på innmark. Det vil ikke bli anlagt noen ny vei, eksisterende traktorvei som går på Ommunddalsbekkens østre side vil bli benyttet som anleggsvei for dam/inntak.

Rørtraseen vil på store deler av strekningen følge opparbeidet traktorvei på bekkens vestre side. I traseens nedre og øvre del vil det være nødvendig med rydding av skog. Skogen er der for det meste hogstmoden slik at ved en eventuell rydding av rørtrasé vil større områder bli avvirket. Dette kan muligens føre til at det blir lettere/enklere for rein å komme ned fra fjellet for å beite på innmark, men dette skulle ikke bli verre nå enn ved ordinær skogsdrift der store flater blir snauhogst. Det er for øvrig ingen innmark direkte inn mot utbyggingsområdet. Skulle det i ettertid likevel vise seg at rein trekker ned på innmark, langsetter traktorvei/rørtrasé, vil disse bli avsperrret med gjerde på høvelig sted.

Åffjord kommune

Åffjord kommune ved Det faste planutvalget uttaler seg positivt til tiltaket dersom det utføres i henhold til beskrivelse i søknad, men tar forbehold om at anlegget sikres mot fallulykker, minstevannføringen opprettholdes hele året og at sår og skader i terrenget repareres på best mulig måte.

Det er kun ved demning/inntak at anlegget medfører installasjoner som kan medføre fare for fallulykker. Demningen vil bli sikret med gjerde slik at uvedkommende ikke kan ta seg inntil, eller ut på dammen. Behovet for minstevannføring vinterstid er en noe usikker på, da bekken, ved utløpet av Sagtjønna også nå i lange perioder er helt tørr. Avrenningsfeltet består stort sett bare av snau fjell med liten magasineringseffekt, slik at i perioder uten nedbør/snøsmelting blir bekken fort uten tilsig fra Sagtjønna. Alt terreng som blir berørt vil bli tilbakeført til opprinnelig situasjon så langt det lar seg gjøre.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Fylkesmannens begrunnelse for ikke å kunne anbefale at det gis konsesjon for Sagtjønna kraftverk er i hovedsak begrunnet i to forhold: Regulering av Sagtjønna med inntil 3 meter, og at utbyggingsprisen synes ikke å ligge innenfor en økonomisk forsvarlig ramme.

Det har i utgangspunktet vært ønskelig at en har unngått å regulere Sagtjønna. Men med et såpass lite avrenningsfelt, (0,6 km²) som i tillegg er svært lite selvregulerende, vil det være nødvendig med en regulering av denne størrelse for at en utbygging skal være aktuell. Det vil ikke være til å unngå at det periodevis sommers tid vil bli et endret landskapsbilde i område rundt tjønna. Dette vil av enkelte oppfattes som negativt, selv om det regulerte området blir svært lite. Dette er imidlertid prisen en må betale dersom det fortsatt skal være vannkraftutbygging.

Pr. i dag er strøm fra vann den mest miljøvennlige måten å fremskaffe energi på. Vindkraft som det for tiden er veldig til fokus på, ikke minst her på Fosen, står for langt større og synlige naturinngrep pr produsert kWh.

En utbyggingspris på kr 5,48 pr kWh vil for et kraftverk der største delen av strømmen selges, være høy. Det skal huskes på at ca. halve strømprduksjon skal brukes på egne gårdsbruk, distribuert på eget nett. Når gårdbrukerne betaler til eget selskap det samme for strømmen, inklusiv nettleie, som de betaler i dag, vil dette gi selskapet en akseptabel inntjening, og over tid billig strøm til eierne.

For søkerne er det av stor betydning at de får utnyttet de naturressursene som er på deres eiendommer. Det er gjennom lang tid oppfordret til, fra sentrale myndigheter, at gårdbrukere skal se på gårdens naturlige resurser for om mulig å styrke næringsgrunnlaget. Økonomien i den tradisjonelle landbruksinntekten har de senere årene blitt sterkt redusert, slik at det er nødvendig å se seg om etter andre inntjeningsmuligheter. Et lite kraftverk vil være et bidrag i så måte.”

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Søker er Sagtjønna Energiverk AS (selskap under stiftelse), et aksjeselskap bestående av alle de 4 aktuelle grunneierne. Aksjeselskapet skal leie vannrettighetene og nødvendig grunn til anleggene.

Om søknaden

Det er søkt om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å regulere Sagtjønna med 3 m og bygge et kraftverk i Ommunddalsbekken i Åfjord kommune i Sør-Trøndelag fylke.

Kraftverket vil ha inntak på kote ca. 287 og avløp på kote 30. Kraftverket vil utnytte et nedbørfelt på 0,6 km². Middelvannføringen i vassdraget er på 28,8 l/s og kraftverket får en maksimal slukeevne på 40 l/s. Beregnet produksjon er 0,45 GWh i et midlere år. Det er i søknaden planlagt å slippe minstevannføring lik alminnelig lavvannføring på 2 l/s om sommeren og ingen om vinteren.

Det er også søkt om tillatelse etter energiloven til bygging av nødvendige elektriske anlegg og kraftlinje og forurensningsloven til gjennomføring av tiltaket.

Beskrivelse av området

Tiltaket ligger i Ommunddalsbekken ved grenden Gilde i Stordalen i Åfjord kommune. Ommunddalsbekken har utløp i Kvennelva, om lag 350 meter oppstrøms Kvennelvas utløp i Stordalselva. Stordalsvassdraget er nasjonalt laksevassdrag.

Landskapet langs Stordalselva er preget av jordbrukslandskap. Dalføret har betydelige innslag av myr, større og mindre vann samt sidebekker og elver som renner ut i hovedvassdraget. Nord og sør for dalføret finnes alpine landskap med variert topografi og et rikt innslag av vann. De nærliggende fjelltoppene ligger mellom 300 og 500 moh.

Berørt del har en nordøstlig eksposisjon/hellingsretning. Landskapet langs bekken er en blanding av lausmasse, lyng og myrtorv på fjell. Terrenget består av snaufjell i en liten del øverst av bekkestrekningen. Bunnen i bekkestrengen består i lange partier av fjell. Ellers består bekkebunnen av stein av varierende størrelse. Med det fall som bekken har, blir eventuell grus og mindre partikler vasket ut. Bekken går i lengre strekninger i ur, der vannet går 2-3 meter under bakken. Selv ved flommer er ikke vannet synlig, og bekken er der tilgrodd av mose og lyng.

Skogen i området er i all hovedsak gran av varierende hogstklasse. I øvre del av strekningen finnes glissen fjellfuruskog uten økonomisk verdi. Ved planlagt inntak finnes også et lite område med fjellgran. Ved bekkens utløp i Kvennelva er gråor det mest dominerende treslag.

Eksisterende inngrep i området

Det er opparbeidet to traktorveier langs Ommunddalsbekken, én på bekkens nordvestlige side, ca. 300 m fra Sagtjønna, og én på bekkens sørøstlige side, i en avstand av fra 100 til 200 m fra Sagtjønna. Denne er delvis oppbygd med tilkjørt grov grus. I øvre del av veien fram til Sagtjønna er veien ikke opparbeidet i form av planering/oppfylling, men blir kjørt i terrenget. For øvrig er det lite inngrep i vassdraget.

Teknisk plan

Overføringer

Det er ikke planlagt overføringer.

Reguleringer

Det er søkt om regulering med 3 m oppdemming i Sagtjønna, noe som vil gi et reguleringsvolum på ca. 240 000 m³. Dammen planlegges som fyllingsdam av betong, med en høyde på 4 meter og lengde på ca. 25 m. Dammen er planlagt plastret med 250 m³ stein som tas ut fra landfester for dam og fra utsprengt stein fra grøft til tilløpsrør nedstrøms dam, ca. 20 m.

Rørgate

Som tilløpsrør brukes PE rør diam. 250 mm, lengde om lag 1250 m. Søker regner med at hele rørgata vil kunne graves ned i løsmasser og en kort strekning i steinur, bortsett fra 15-20 meter nedstrøms inntak. Der vil det bli sprengt og tildekket grøft, og massen derfra vil bli benyttet ved dam. Røra vil i all hovedsak bli nedgravd i eksisterende traktorvei. I en strekning på ca. 250 meter fra kraftstasjonen og oppover vil den måtte gå ved siden av veien. Skogen der er hogstmoden og vil bli avvirket. Masse fra grøft vil bli brukt til overdekking av rør, eventuell overskuddsmasse blir arrondert i trasé slik at tilgroing skjer med stedefegen vegetasjon. Der det er naturlig planlegges tilplanting. Avløpet vil gå i åpen steinsatt kanal fra utløpet ved kraftstasjon (kote 30) og til Kvennelva, i en lengde på ca. 20 m.

Kraftstasjon

Kraftstasjon bygges på kote 30 ved Kvennelva, ved bekkens utløp. Terrenget er relativt flatt med glissen vegetasjon, bestående av gråor.

Kraftstasjonen utføres i betong og treverk. Arealbehovet vil være ca. 25 m². Bygningen skal huse mekaniske og elektriske installasjoner.

Elektriske anlegg

Kraftverket vil bli installert med en turbin med effekt på 80 kW og en generator med en ytelse på 0,080 MVA og en spenning på 0,690 kV. Transformatoren får en ytelse på 0,080 MVA og en omsetning på 0,69/22 kV.

Kraftverket planlegges knyttet til eksisterende 22 kV linje med en ca. 1450 m lang jordkabel. Via en transformator med omsetning 22/0,230 kV tilknyttes eksisterende lavspent linje for eget forbruk av

strøm. Tilknytning til eksisterende 22 kV vil også skje ved gårdene slik at overskuddkraft kan mates inn på nett.

Veier

Til kraftstasjon benyttes eksisterende skogsbilvei. Til inntaket ved Sagtjønna benyttes eksisterende traktorvei. Eventuelle transportbehov til dam i driftsfasen vil bli løst med traktor, eventuelt med snøscooter vinterstid. Det vil ikke være nødvendig med midlertidige anleggsveier.

Massetak og deponi

Masse for oppfylling nedstrøms betongdam tas ut ved landfester for dam og fra utsprengt berg i rørtrasé, i en strekning av 15-20 m nedstrøms dam. Utover dette vil det ikke være behov for deponering eller uttak av masse.

Hydrologiske virkninger

Nedbørfeltet ved inntaket på kote 287 er beregnet til 0,6 km².

Årlig middelvannføring ved det planlagte inntaket er beregnet til 28,8 l/s. Maksimal slukeevne for kraftverket er 40 l/s, som er ca. 140 % av middelvannføringen i vassdraget. Minste slukeevne er oppgitt til 5 l/s. Dette utgjør ca. 17 % av middelvannføringen.

Alminnelig lavvannføring er beregnet til 2 l/s.

Vannføringsregimet gjenspeiler et kystvassdrag med markert snøsmelteperiode og sommer- og vinterlavvann. Vassdraget kan ha større eller mindre flomepisoder hele året. Den mest markerte flomperioden er på vinteren (januar til mars), mens de tørreste månedene er juni til september. I tørre perioder er bekken helt uten vannføring. Bare på enkelte strekninger kan en da registrere vann, dette forsvinner i grunnen slik at det ikke blir en sammenhengende vannstreng.

Det er planlagt å slippe en minstevannføring på 2 l/s om sommeren. Restfeltet bidrar i følge søker til et tilsig nedstrøms inntaket på 3 ganger avrenningen ut fra Sagtjønna.

Produksjon og kostnader

Totale kostnader er oppgitt på to ulike steder i søknaden til å være enten 2,47 eller 2,57 mill. kroner. Dette gir en utbyggingspris på henholdsvis 5,48 eller 5,71 kr/kWh. NVE ønsker å påpeke at prosjektet er kostbart i forhold til produksjonskapasiteten.

Søker oppgir imidlertid at egeninnsats vil dekke om lag 1 mill kr., og at det reelle kapitalbehovet derfor vil være på 1,6 mill. Dette vil medføre en ny utbyggingspris på 3,56 kr/kWh. Videre hevder søker at ca. halve strømproduksjon skal brukes på egne gårdsbruk, distribuert på eget nett. Når gårdbrukerne betaler til eget selskap det samme for strømmen, inklusiv nettleie, som de betaler i dag, mener søker at vil dette gi selskapet en akseptabel inntjening, og over tid billig strøm til eierne.

Arealbruk og eiendomsforhold

Behovet for areal i forbindelse med utbyggingen vil dreie seg om tomt til kraftstasjon på ca. 1 daa. Demning vil utgjøre ca. 1 daa, og om lag 10 daa areal blir satt under vann i forbindelse med magasinet.

Alle rettighetshaverne er med som eiere i selskapet Sagtjønna Energiverk AS.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I følge kommuneplans arealdel for perioden 2003-2014 ligger området i "landbruks-, natur- og friluftsområder." I kommuneplanens "Temakart landbruk" klassifiseres området som "viktig landbruksarealer." Kommunen har ikke gitt dispensasjon fra plan- og bygningsloven i sin høringsuttalelse, men er positive til prosjektet. Det er opp til søker å få avklart forholdet til arealplanen dersom det blir gitt tillatelse til utbygging.

Samlet plan (SP)

Prosjektet er ikke behandlet i Samlet plan eller berører andre prosjekter i Samlet plan.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke blant de vassdrag som er vernet.

Inngrepsfrie områder

Tiltaket medfører ikke tap av INON-områder.

Nasjonale laksevassdrag

Stordalselva med tilhørende sidebekker, er regnet som et nasjonalt laksevassdrag.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært behandlet etter reglene i kap. 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE har vært på befaring i området sammen med representanter for søker, fylkesmannen, fylkeskommunen, reindriftsforvaltningen og grunneiere. Høringsuttalelsene er referert foran, og nedenfor følger en oppsummering av høringsuttalelsene.

Åfjord kommune er positive til søknaden og har ingen merknader til bygging av Sagtjønna kraftverk dersom deler av anlegg som kan representere fare for fallulykker sikres mot uønsket atkomst, at minstevannføring opprettholdes hele året og at sår og skader på terrenget repareres på best mulig måte.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag anbefaler at det ikke gis konsesjonstillatelse til en utbygging. Dette begrunnes hovedsakelig med at reguleringen av Sagtjønna vil forringe produksjonsforholdene for fisk i vannet og endre landskapsbildet betydelig i sommerhalvåret. Dessuten mener fylkesmannen at utbyggingsprisen ligger svært høyt, og at en utbygging ikke synes å ligge innenfor en økonomisk ramme som vil kunne forsvare tapet av dokumenterte naturverdier.

Dersom konsesjon gis ber fylkesmannen om at det slippes en minstevannføring minst tilsvarende alminnelig lavvannføring, og at regulanten skal kunne pålegges fysiske tiltak for å regulere gyteforholdene i tilløpsbekkene til Sagtjønna.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har ingen spesielle merknader til den aktuelle saken som angår aut. fredete kulturminner, men minner om den generelle aktsomhets- og meldeplikten etter Kulturminnelovens § 8.

Sagtjønna er tilknyttet Stordalselva som er satt av som et regionalt viktig friluftsområde i FRIDA. Stordalselva har status som nasjonalt viktig laksevassdrag, og fylkeskommunen peker på at tiltak i sidevassdrag bør også vurderes med henblikk på hovedvassdragets status. Stordalselvas status som regionalt viktig friluftsområde bør etter deres syn ikke forringes som følge av en ev. utbygging av Sagtjønna.

Videre peker fylkeskommunen på at landskapet rundt en reguleringsdam vil påvirkes negativt. De peker på en relativt høy utbyggingskostnad i tillegg til landskapseffektene ved en regulering synes å koste mer enn man får igjen i produsert kraft. De mener at et ev. tiltak derfor så langt som mulig bør søke å minske de negative visuelle konsekvensene av en slik regulering.

Sametinget har ingen spesielle merknader til planforslaget, men viser til kulturminneloven § 8 annet ledd. Dersom det under arbeid i marken skulle komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående.

Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag v/ reindriftagronomen og Fosen Reinbeitedistrikt peker på at det omsøkte tiltaket blir liggende innenfor beiteområdet til Fosen reinbeitedistrikt, og at området ved Sagtjønna benyttes som høst- og vinterbeite og som trekk- og flyttelei på isen om vinteren. Reinbeitedistriktet peker på at beitet her er godt og at det er lite snø i området vinterstid. Større flokker av rein kan oppholde seg i området over lengre tidsrom av gangen, selv om området er forholdsvis begrenset. Forvaltningen viser til reinbeitedistriktets uttalelse om at en eventuell regulering på 3 meter vil føre til at noe av reinbeitet bli ødelagt. Videre kan isforholdene bli endret slik at manuell flytting over tjønna ikke blir mulig, og at reinens frivillige trekk over tjønna blir hindret. I verste fall kan rein forulykke pga. ustabile isforhold. Anleggsveien /rørgatetraseen opp til inntaksdammen kan føre til at den blir en ledevei for reinen, da den følger veier og oppkjørte løyper lett.

Reindriftsagronomen støtter ønsket fra Fosen reinbeitedistrikt om at Sagtjønna ikke reguleres og at rørgaten tildekkes i sin helhet. Skulle det i ettertid vise seg at rein kommer inn på innmark, mener reindriftsforvaltningen at det må det bygges et gjerde.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor følger en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordeler og skader/ulempes ved bygging av Sagtjønna kraftverk:

Fordeler

- En utbygging etter de planer som foreligger vil gi ca. 0,45 GWh i ny årlig kraftproduksjon.
- Kraftverket kan bidra med inntekter til grunneierne og Åfjord kommune, og gi et bidrag til opprettholdelse av lokal bosetting og næringsutvikling.
- Tiltaket vil føre til økt verdiskapning og aktivitet i anleggsfasen.

Ulemper

- Tiltaket planlegges med en regulering på 3 meter. Dette ses som uheldig for friluftsliv og landskap, særlig ettersom Sagtjønna er tilknyttet Stordalselva som er satt av som et regionalt viktig friluftsområde i FRIDA. Sagtjønna er benyttet som friluftsområde, bl.a. av skoleklasser.

- Reguleringen anses som negativ for bekkeørret.
- Tiltaket anses som negativt for reindriftsnæringen, og da særlig vinterregulering som kan gi utrygg is for rein og tap av trekklei.

NVEs vurdering

Landskap og friluftsliv

En regulering av Sagtjønna med 3 meter vil medføre vesentlige landskapsmessige inngrep. Sagtjønna inngår i det FRIDA-registrerte regionalt viktige friluftsområdet Stordalselva. Fylkeskommunen mener at Stordalselvas status som regionalt viktig friluftsområde ikke bør forringes som følge av en ev. utbygging av Sagtjønna, og at det bør iverksettes tiltak som så langt som mulig søker å minske de negative visuelle konsekvensene av denne reguleringen. Også fylkesmannen mener at en regulering av Sagtjønna som planlagt vil endre landskapsbildet betydelig i sommerhalvåret.

Søker beskriver at området er lite brukt av andre enn grunneierne selv, og da mest i forbindelse med jakt. I høringsuttalelsen fra kommunen fremkommer det imidlertid at Sagtjønna er et av flere nærområder som grendaskolen av og til benytter som utfartssted for klasseturer og fellesutfarer. I følge kommunen har By skoles rektor ingen innsigelser til at Sagtjønna blir regulert ettersom de har andre alternativer for utflukter i dette området. Dette gir etter NVEs syn likevel grunn til å tro at området i dag har en verdi for det lokale tur- og friluftslivet. Reguleringen vil tidvis føre til en skjemmende reguleringsone. For å avbøte dette vil det kunne settes krav til en viss sommervannstand, men dette vil føre til en mindre nettoverdi av reguleringen.

Også nedlegging av rør vil ha negative landskapseffekter, særlig i rørgatens øvre del hvor det anses som nødvendig å sprengte rørgaten ned i fjell. NVE vurderer disse ulempene å være av mindre betydning i forhold til konsekvensene ved reguleringen.

Biologisk mangfold

Det er ikke foretatt registrering av biologisk mangfold i planområdet. I følge fylkesmannen er det heller ikke gjennomført MIKRAST-befaring, noe som tilsier at verneverdien av den nordvendte bekkedalen er noe uavklart. Da vannføringen i bekken til tider blir så liten at den forsvinner i steinbunnen er det imidlertid lite som tyder på at finnes fossesprøytsoner på strekningen. Fylkesmannen peker på registreringer av storlom og smålom i høyereliggende vann i kommunen, og mener ut fra dette at Sagtjønna kan ha et potensial som hekkebiotop for disse artene. Storlom er registrert som sårbar i Artsdatabankens rødliste. Det er imidlertid aldri registrert lom i tiltaksområdet. I følge søker er det flere spettearter i planområdet, bl.a. gråspett som er registrert som nær truet. Tiltaket regnes ikke å påvirke spettene negativt, da de er avhengig av gammel skog i større grad enn vannføring. Det er observert fossefall i tilknytning til bekken og det hekker muligens fjellvåk (nær truet) 500- 800 m syd for tiltaksområdet. Hekkende fjellvåk kan bli forstyrret i anleggsperioden. Ved en ev. konsesjon vil det derfor måtte settes krav om anleggsrestriksjoner i hekkeperioden. NVE mener ut over dette at med en viss minste vannføring i elven om sommeren vil tiltaket få små negative virkninger på det biologiske mangfoldet.

Fisk

Nasjonalt laksevassdrag

Stordalselva ble registrert som nasjonalt laksevassdrag i 2003. Stordalselva er blant de fem beste laksevassdrag i Midt-Norge. Vassdraget har et betydelig innslag av storlaks. Regjeringen har som mål å bevare og gjenoppbygge laksebestander av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. Laksens leveområder skal forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares, og trusselfaktorer skal identifiseres og fjernes. Beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag skal sikre at det ikke gjennomføres nye tiltak som kan være til nevneverdig skade for villaksen. Et tiltak kan bare gjennomføres når det ikke fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold som er av nevneverdig betydning for laksen.

Som sideelver til Stordalselva har også Ommundalsbekken og Kvennelva, som Ommundalsbekken munner ut i, status som nasjonalt laksevassdrag. Ommundalsbekken nedenfor inntaket er uten verdi for fisk. Ca. 1 km av Kvennelva betegnes som lakseførende. Avløpsvannet fra kraftverket vil gå til Kvennelva, noen få hundre meter ovenfor samløpet med Stordalselva. En kjent problemstilling ved bygging av vannkraftverk er at uventede stopp i kraftverket vil kunne medføre plutselige vannføringsendringer i elven nedstrøms kraftstasjonen og utgjøre fare for stranding av fisk. Ettersom vannføringen i Kvennelva er betydelig større enn i Ommundalsbekken mener NVE at eventuelle utfall av kraftstasjonen ikke vil medføre nevneverdig endring av naturlig vannføring i Kvennelva, og dermed ikke utgjøre noen fare for laksebestanden i Kvennelva.

Tiltakets betydning for bekkeørret i Sagtjønna

Det blir opplyst i søknaden at Sagtjønna har en bestand av bekkeørret som tidligere har vært av god kvalitet. Søker beskriver at fisken i dag antas å være småvokst som følge av lav beskatning, men har ikke undersøkt dette nærmere. Fylkesmannen mener at det må påregnes at produksjonsgrunnlaget for fisk vil bli vesentlig redusert som følge av reguleringen, selv om gytebekkene planlegges ivaretatt på en slik måte at fisk kan gå opp ved alle reguleringsnivå. En regulering vil etter NVEs syn medføre tap av beiteareal for fisken, og ikke økning slik det står omtalt i søknadens punkt 3.5. Vi vektlegger også at det er fare for at gyteområder ved innløpsbekkene og potensielt ved utløpsbekken forringes. Vi mener at det er usikkert om tiltak for å avbøte dette ved å ivareta eksisterende eller etablere nye gyteplasser lar seg gjennomføre på en varig og god måte.

Reindrift

Sagtjønna ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt og benyttes i dag som trekk- og flyttelei for rein som oppholder seg på Gildesfjellet. Reindriftsforvaltningen Nord- Trøndelag v/reindriftsagronomen er enig med reinbeitedistriktet om at Sagtjønna ikke bør reguleres. Dette er særlig begrunnet med at isforholdene om vinteren kan bli endret slik at manuell flytting over Sagtjønna ikke blir mulig. Videre vil reinens frivillige trekk over tjernet bli hindret og i verste fall kan rein forulykke pga. ustabile isforhold.

Tiltakshaver mener at reinen har et viss instinkt for når det er trygt å gå på is og derfor meget sjelden forulykker pga. av ustabile isforhold. Han viser videre til de forventede klimaendringene som han mener vil ha en langt større innvirkning på isforholdene i Sagtjønna enn en eventuell regulering. Sagtjønna utgjør etter tiltakshavers syn en så liten del av Gildesfjellet at det skal være gode muligheter for rein å passere utenom, spesielt på tjernets østre side.

NVE forholder seg i sin vurdering til klimaet slik det er i dag. Problematikken ved at reinsdyr forulykker i regulerte vassdrag er kjent fra andre utbygginger, og vi anser det som sannsynlig at det også her kan bli utrygge forhold for rein på vannet. Beitet ved Gildesfjellet omtales av reinbeitedistriktet som av god kvalitet og med lite snø. Topografiske forhold gjør at den viktigste trekkveien til dette beitet har vært over Sagtjønna. Et tap av denne trekkveien grunnet vinterregulering av vannet vil medføre økt arbeidsmengde for reindriften ved manuell flytting av reinen. NVE mener derfor at det er sannsynlig at vinterregulering av Sagtjønna vil medføre negative konsekvenser for reindriften.

Oppsummering

Søker påpeker at et såpass lite avrenningsfelt (0,6 km²), som i tillegg er svært lite selvregulerende, vil gjøre det nødvendig med en regulering på om lag 3 meter for at en utbygging skal være økonomisk lønnsom. Både fylkesmannen og fylkeskommunen påpeker at det høye kostnadsbildet ved den planlagte utbyggingen, i tillegg til de vesentlige ulempene for allmenne interesser prosjektet medfører, gjør at fordelene vanskelig kan veie opp for kostnadene og ulempene ved tiltaket. Fylkesmannen går av denne grunn imot prosjektet. Fosen reinbeitedistrikt og Reindriftnæringen Nord- Trøndelag motsetter seg at Sagtjønna reguleres. Åfjord kommune er positive til søknaden under forutsetning av bl.a. at det slippes minstevannføring hele året. Dette vil svekke økonomien i prosjektet ytterligere i forhold til omsøkt.

Den planlagte reguleringen vil etter vårt syn bety en vesentlig forringelse av området som landskapselement og medføre ulemper for friluftslivet. Videre vil den lokale stammen av bekkeørret stå i fare for forringelse. Selv om det ikke er vesentlige fiskeinteresser i vannet vil tap av leve- og gyteområder for fisk i utgangspunktet være negativt. NVE vektlegger også de negative følgene for reindriftnæringen ved en regulering av Sagtjønna på vinterstid.

Fordelen ved prosjektet er etter vårt syn av svært begrenset verdi. Samtidig vil tiltaket medføre ulemper av vesentlig betydning for flere allmenne interesser, særlig som følge av den planlagte reguleringen. Krav om avbøtende tiltak vil etter vårt syn ikke oppveie disse ulempene i tilstrekkelig grad samtidig som nytteverdien i et allerede marginalt prosjekt reduseres ytterligere.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelser mener NVE at fordelene og nytten av tiltaket ikke overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser. Dette gjør at kravet i vannressursloven § 25 ikke er oppfylt, og NVE avslår med dette Sagtjønna Energiverks søknad om å få bygge Sagtjønna kraftverk.

Øvrige kommentarer i høringen er knyttet til vilkår og forutsetninger dersom det gis konsesjon og kommenteres derfor ikke.